

Det kongelige helse- og omsorgsdepartementet
Ole Hellevik
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO
Sendt i e-post 30.04.2015 til postmottak@hod.dep.no

Deres referanse
14/3602

Vår referanse
2015/2423-5-74366/2015-ELLO

Klassering
F00

Dato
30.04.2015

Høringsuttalelse fra Fredrikstad kommune. Høring - Lov og forskrifter om gjennomføring av rusomsorgen

Det vises til høringsbrev av 30.1.2015, med svarfrist 4.5.2015. Helse- og velferdsutvalget i Fredrikstad kommune vedtok enstemmig i møte 29.4.2015 i sak 16/15 følgende høringsuttalelse:
Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å utarbeide forslag til ny gjennomføringsforskrift for rusomsorgen. Fredrikstad kommune velger å uttale seg da saken har betydning for kommunen.

Helsedirektoratet foreslår en felles forskrift for alle som gir rusomsorg. Hovedargumentet for dette er at det ikke skal være noen tvil om hvilket regelverk som gjelder, og at dette skal være lettere å forholde seg til. Utfordringen med en felles forskrift er at målsettingen med opphold på institusjon kan være forskjellig, og medføre ulike behov med tanke på bruk av tvang. Dette kan ivaretas ved å presisere at bruk av tvang må relateres til å oppnå formålet med oppholdet.

Helse- og omsorgsdepartementet mener at forskriften ikke bør gjelde for private institusjoner som ikke mottar offentlige tilskudd. På landsbasis er det ca. 90 slike rusinstitusjoner. Når institusjonene er private og pasientene betaler oppholdet selv, mener departementet at institusjonene bør stå friere til å organisere virksomheten.

Fredrikstad kommune støtter det opprinnelige forslaget fra Helsedirektoratet, som mener at det bør være en felles forskrift for alle instanser som yter rusomsorg. I tillegg til at det da ikke vil være tvil om hvilket regelverk som gjelder, vil det sikre et vern for alle brukere i denne gruppen.

Rusmiddelproblemer og avhengighet er et alvorlig, og noen ganger livstruende, problem. Et avhengighetsproblem har store konsekvenser, først og fremst for brukeren, men også for familie og nærstående. I tillegg er det også andre samfunnsmessige forhold dette vil ha betydning for.

Seksjon for helse og velferd

Besøksadresse: Nygaardsgata 16, 1602 Fredrikstad
E-postadresse: postmottak@fredrikstad.kommune.no
Telefon: 69 30 60 00   Telefaks: 69 30 16 26

Postadresse: Postboks 1405, 1602 FREDRIKSTAD
Webadresse: www.fredrikstad.kommune.no
Tlf. saksbeh.: 69 30 77 06   Bankkonto: 5122 05 77000

Bruk av tvang

Bruk av tvang berører spørsmål om personlig integritet, individets rett til selvbestemmelse og autonomi. For at bruk av tvang skal være legitimt, er det helt nødvendig at den som anvender tvang har innsikt i personens beste, og at tvang gir en så gunstig virkning at det klart oppveier ulempene ved bruken av tvang. Tvangstiltak kan være aktuelt hvis det sikrer eller bidrar til et gode personen ellers ikke hadde fått. Dette godet må vurderes opp mot det å frata en person selvbestemmelse.

Fredrikstad kommune mener at tvang må tas på største alvor, men at det er nødvendig for å kunne gi forsvarlig behandling og omsorg. Det vil også kunne bidra til at andre brukere og ansatte blir ivaretatt forsvarlig.

Husordensregler

Fredrikstad kommune er av den oppfatning at det er hensiktsmessig å ha en bestemmelse om husordensregler i forskriften. Dette vil bidra til at brukerne vet hva som forventes, og kan bidra til forutsigbarhet. Husordensreglene bør forelegges fylkesmannen for gjennomgang.

Oppbevaring av eiendeler og økonomiske midler

Det foreslås at institusjonen skal ha skriftlige rutiner for hvordan bruker kan oppbevare økonomiske midler og personlige eiendeler. Forslaget støttes av Fredrikstad kommune.

Rusmiddeltesting

Det foreslås at det er behandlende institusjon som avgjør om det skal foretas testing for å eventuelt å avdekke rusmiddelbruk under opphold på institusjon. Det er da de som har daglig kontakt med pasienten som vil kunne fatte vedtak om rustesting dersom det er behov for det. Videre at forskriften skal være teknologinøytral og endres til «testing av biologisk materiale». Dette vil da fremdeles gi adgang til å ta urinprøver, men også testing via hår og spytt. Fredrikstad kommune støtter dette forslaget.

Forbindelse med omverdenen

Det foreslås at bestemmelsene om besøk og post sammenstilles i én bestemmelse, hvor også retten til bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler inngår. Mulighet til å nekte besøk ønskes innskrenket fra et generelt forbud til å gjelde bestemte person(er). Hovedregel er at pasienten har rett til å sende og motta post, med mulighet for kontroll ved begrunnet mistanke om innføring av medikamenter, rusmidler, skadelige stoffer eller farlig gjenstand. Det foreslås mulighet for å begrense tilgang til kamera og mobiltelefon/PC med kamerafunksjon hvor pasienten utgjør en trussel mot andre pasienter eller ansattes personvern.

Fredrikstad kommune støtter dette forslaget, da vi også har erfaring med at det kan være grunnlag for inndragelse av mobiltelefon og kamera når det brukes som trussel og pressmiddel.

Kroppsvisitasjon og ransaking av pasient og brukers rom og eiendeler

Etter gjeldende forskrift kan institusjonens leder avgjøre om det skal gjennomføres kroppsvisitasjon og ransaking av beboers rom og eiendeler ved inntak eller under oppholdet. Det må da være en begrunnet mistanke til at beboeren oppbevarer rusmidler, medikamenter eller faglige gjenstander. Det foreslås at dette videreføres i ny forskrift. I tillegg foreslår direktoratet at det innføres en hjemmel for rutinemessig ransaking ved ankomst til institusjonen. Dette betyr at institusjonen rutinemessig kan kroppsvisitere og undersøke eiendeler for å forhindre innføring av legemidler, rusmidler, skadelige stoffer eller farlige gjenstander, når dette er nødvendig for å oppnå formålet med oppholdet. Kroppsvisitasjon kan bare omfatte kroppens overflater og munnhulen.

Fredrikstad kommune har erfaring med at de fleste har med rusmidler eller medikamenter ved ankomst til institusjon. Dette ligger i rusavhengighetens vesen, og vi må ta disse symptomene på alvor. Fredrikstad kommune støtter forslaget, og mener at sjekk av hva som tas med inn på institusjon bør gjøres rutinemessig. Dette kan sågar føles mindre inngripende enn om det gjøres kun ved mistanke til den enkelte.

Beslag og tilintetgjørelse av rusmidler og farlige gjenstander

Her forslås en videreføring av dagens forskrift. Her framgår det at rusmidler, herunder legemidler og farlige gjenstander, kan beslaglegges og tilintetgjøres. Ved beslag av ulovlige rusmidler skal politiet kontaktes. Fredrikstad kommune støtter dette forslaget.

Tvang i akutte nødsituasjoner

I akutte nødsituasjoner skal ansatte i institusjonen kunne benytte kortvarig fastholding av bruker. Dette skal kun brukes når det er helt nødvendig for å hindre vedkommende i å skade seg selv eller andre, eller for å avverge betydelig skade på bygning, inventar eller andre ting. Lempeligere tiltak skal være åpenbart forgjeves eller utilstrekkelige. Fredrikstad kommune ser nødvendigheten av dette, og støtter forslaget.

Tilbakehold ved institusjon og tilbakeføring ved rømming

Direktoratets forslag er i stor grad videreføring av gjeldende regel om tilbakeføring ved rømming. Ordlyden er noe endret, slik at den er i samsvar med gjeldende ansvarsforhold i helsetjenesten. I samarbeid med kommunen skal institusjonen sette i verk nødvendige tiltak for å få pasienten tilbakeført. Det er altså institusjonen som er ansvarlig for behandling av pasienten og som må sørge for at nødvendige tiltak for tilbakeføring blir iverksatt.

Fredrikstad kommune mener det er nødvendig med oppdatering av forskrift og regelverk, slik at gjennomføringsbestemmelsene samsvarer med gjeldende lovverk og dagens organisering av behandlingsapparatet for rusavhengige. Bruk av tvang berører vanskelige spørsmål rundt personens integritet og autonomi og kan være mer eller mindre inngripende i den enkeltes liv. Nettopp derfor er det svært viktig å ha klare retningslinjer for hvordan dette skal håndteres på best mulig måte. Det er selvfølgelig viktig for at brukerne skal ha det nødvendige vern, men også for at behandlingsapparatet skal vite hvordan forholde seg.

Fredrikstad kommune støtter Helsedirektoratets forslag til forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i institusjon for behandling, omsorg og rehabilitering av personer med rusproblemer.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Elin Lorentzen
spesialkonsulent